

ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ ΠΡΟΦΥΛΛΙΔΗ

Άποψη

Πόσο πολιτισμένοι είμαστε;

Οι περισσότεροι Έλληνες θεωρούμε τους εαυτούς μας γνήσιους απογόνους, και άρα κληρονόμους, των δημιουργών των μεγάλων πολιτιστικών επιτευγμάτων της κλασικής Αθήνας του 5ου αιώνα π.Χ., τότε που το ελληνικό πνεύμα ανακάλυπτε την αισθητική, την ηθική, τη δημοκρατία, την επιστήμη, την ύπαρξη αιώνιων νόμων ανεξάρτητα από δεισιδαιμονίες, θεϊκές πρωτοβουλίες και ανθρώπινες παρεμβάσεις. Έτσι χωρίς πολλή σκέψη θεωρούμε αυτά-ρεσκα τους εαυτούς μας πολιτισμένους.

Βέβαια άλλο πράγμα ο πολιτισμένος και άλλο ο καταρτισμένος, αυτός δηλαδή που γνωρίζει σε βάθος κάποια επιστήμη ή τέχνη, όπως π.χ. ο καρδιοχειρουργός ή ο ορθοδοντικός. Η επιστημονική κατάρτιση βοηθά να γίνουμε πολιτισμένοι, αλλά δυστυχώς αρκετοί καταρτισμένοι επιστήμονες δεν είναι και πολιτισμένοι. Αντίθετα, πολιτισμένοι μπορεί να είναι και χαμηλού μορφωτικού επιπέδου άνθρωποι.

Ο πολιτισμένος άνθρωπος χαρακτηρίζεται από την ηθική και την αισθητική του. Αποφεύγει τις ακρότητες και τον πουριτανισμό, αποδέχεται τη διαφορετικότητα, είναι ευγενής και μεγαλόψυχος, είναι ανοιχτός σε νέους τρόπους σκέψης και δράσης. Αγαπά και χειρίζεται σωστά τη γλώσσα του. Απαιτεί και επιβάλλει τη λεοράση υψηλής στάθμης. Τι από αυτά ισχύει για τους σημερινούς νεοέλληνες;

Μια κοινωνία πολιτισμένων γνωρίζει να ισορροπεί ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό συμφέρον. Δεν προτάσσει αγένως την ιδιοτελή ατομικότητα και αναγνωρίζει συχνά ότι το συμφέρον των πολλών μπορεί να βρίσκεται πάνω από το συμφέρον του ενός. Οι στρατιές φυγόστρατων, τα διαρκή αιτήματα για παροχές που θα πληρώνουν οι άλλοι, οι χωρίς όριο απαιτήσεις από το κράτος και την κοινωνία είναι δηλωτικά της ατομιστικής ιδιοτέλειας των νεοελλήνων.

Σε μια κοινωνία πολιτισμένων δεν χωρεί ανελαστικότητα στην εφαρμογή των νόμων, με υψηλές κυρώσεις για τους αδύναμους και ατιμωρησία για τους ισχυρούς. Πόσες κραυγαλέες περιπτώσεις ανομίας ισχυρών νεοελλήνων έμειναν χωρίς τιμωρία;

Σε μια κοινωνία πολιτισμένων δεν πρέπει να υπάρχουν αποκλεισμοί. Πόσο εύκολο είναι για ανθρώπους με αξία, ταλέντο και γνώση να κατακτήσουν τη θέση που τους ανήκει σε μια νεοελληνική κοινωνία όπου κυριαρχεί ο νεποτισμός, από την πολιτική μέχρι τα πανεπιστήμια;

Μια πολιτισμένη κοινωνία θεωρεί πρώτη προτεραιότητα το ενδιαφέρον για τον αδύναμο, τον ανάπηρο, τον ανήμπορο. Και σε επίπεδο καθημερινότητας ο πολιτισμένος οδηγός δίνει προτεραιότητα στο πεζό, στον οδηγό που θέλει να αλλάξει κατεύθυνση, αποδεχόμενος να καθυστερήσει ο ίδιος λίγα δευτερόλεπτα.

Έχουμε τελικώς μια σοβαρή κρίση ταυτότητας. Είμαστε πολύ λιγότερο πολιτισμένοι από αυτό που νομίζουμε. Θα τολμήσουμε να αντικρίσουμε κάποτε τον εαυτό μας στον καθρέφτη;